

Konkurs pracy jamników wszechstronnych według regulaminu PZŁ

1. Postanowienia ogólne:

W konkursie mogą brać udział jamniki standardowe i miniaturowe.

Przy przyjmowaniu zgłoszeń na konkurs jamników wszechstronnych nie stosuje się zasad kwalifikacji z „Postanowień części ogólnej” – § 32

Psy startują w kolejności wylosowanych numerów.

Konkurs jamników wszechstronnych jest składową regulaminów:

- a. oceny pracy norowców w naturalnych warunkach,
- b. oceny pracy psów podczas polowania zbiorowego w ramach konkursu jamników wszechstronnych,
- c. konkursu pracy tropowców po sztucznym tropie w ramach konkursu jamników wszechstronnych.

W przypadku oceny norowca w naturalnych warunkach dopuszcza się, aby uczestnik przedstawił kartę oceny norowca w naturalnych warunkach, która była organizowana przez Klub Jamnika Polskiego Związku Łowieckiego. Ocena taka musi być wystawiona w bieżącym roku kalendarzowym, nie później niż w dzień zakończenia konkursu jamników wszechstronnych. Przedstawiona karta winna być uznana za zaliczenie oceny pracy norowca w ramach konkursu jamników wszechstronnych.

Konkurs jamników wszechstronnych powinien odbywać się w ciągu minimum dwóch dni. Jamniki, które ukończyły określoną część składową konkursu, otrzymują dyplomy i karty oceny z tej części.

2. Ocena pracy:

a) Ocena pracy norowców w naturalnych warunkach.

§ 1

Ocena pracy norowców w naturalnych warunkach może odbywać się na:

- norach naturalnych,
- norach sztucznych,
- stogach.

W karcie zgłoszenia zgłaszający określa warunki pracy psa: stóg, nora sztuczna, nora naturalna.

§ 2

Oceni norowców podlegają psy, które pracowały ponad trzy minuty. Poniżej trzech minut praca może być oceniona, gdy doszło do udowodnionego pełnego kontaktu pomiędzy psem a drapieżnikiem.

§ 3

Przy przeprowadzaniu oceny pies musi posiadać lokalizator.

Organizator powinien dysponować niezbędnym sprzętem w przypadku potrzeby dotarcia do psa w norze bądź w stogu.

§ 4

1. Oceny na naturalnej bądź sztucznej norze dokonuje komisja złożona przynajmniej z dwóch sędziów.
2. Do pomocy komisji przydziela się minimum dwóch myśliwych na norach, czterech myśliwych na stogach oraz dwóch normistrzów.

§ 5

Sposób przeprowadzania oceny:

Nory bądź stogi muszą być ponumerowane, a psy startują według kolejności losowania. Psy oceniane są pojedynczo.

Sędzia wraz z przewodnikiem dokonuje oględzin otoczenia nory/stogu i podejmuje decyzje o rozpoczęciu pracy psa;

- a. naturalna lub sztuczna nora – w przypadku gdy sędzia stwierdzi zasiedlenie, należy obstawić okno/okna nory myśliwymi z bronią. Jeden sędzia obserwuje wylot nory tak, aby nie być widocznym z jej wnętrza, drugi sędzia przemieszcza się z przewodnikiem w miejsca wskazane przez lokalizator,
- b. stóg należy obstawić przez co najmniej czterech myśliwych (po jednym przy każdym rogu stogu). Na obydwu krańcach stogu ustawiają się sędziowie, tak aby zmierzyć czas w przypadku ukazania się drapieżnika. Trzeci sędzia przemieszcza się wraz z przewodnikiem wzdłuż stogu zgodnie ze wskazaniem lokalizatora. O ustawieniu myśliwych i pomocników decyduje sędzia.

W karcie oceny dokonuje się:

- opisu rodzaju stogu/nory;
- opisu ukształtowania terenu;
- po zakończonej pracy dokonuje się wpisu o tym, jakiego drapieżnika praca dotyczyła. Pies może być oceniany na borsuku, lisie, jenocie lub szopie praczu. W dalszej części regulaminu będzie użyte określenie – drapieżnik.

§ 6

Przewodnik na sygnał sędziego daje komendę do rozpoczęcia pracy psa. Pies ma do 10 minut na podjęcie pracy oraz 30 minut na pracę w norze/stogu. Przewodnik ma prawo zdecydować o skróceniu czasu pracy, gdy drapieżnik nie ma możliwości przemieszczania się.

Jeżeli po upływie 30 minut nie nastąpi wypchnięcie drapieżnika, należy podjąć działania w celu odnalezienia psa.

- Gdy pies opuści norę/stóg i nie ma potwierdzenia obecności drapieżnika, aby

stwierdzić czy nora jest zasiedlona, należy użyć jako psa kontrolnego psa z kolejnym numerem startowym.

- Jeżeli drugi pies opuści norę bez kontaktu z drapieżnikiem, poprzedni pies ma prawo do następnego startu jako ostatni w stawce.
- Gdy okaże się, że nora jest zasiedlona, pies startujący jako pierwszy zostaje bez oceny. Oceniana jest wtedy praca psa kontrolnego.

W przypadku opuszczenia nory/stogu bądź ukazania się drapieżnika należy w karcie oceny wpisać czas od rozpoczęcia pracy do momentu ukazania się drapieżnika. W przypadku decyzji przewodnika o przerwaniu pracy, wskutek czego nastąpiło przemieszczenie drapieżnika, czas biegnie dalej, a ocena za odwagę nie może być wyższa niż 2. Dodatkowo obniża się ocenę za wytrwałość o 1 stopień. Każda następna decyzja przewodnika o przerwaniu pracy, na skutek czego nastąpiło przemieszczenie drapieżnika, powoduje dalsze obniżenie oceny za odwagę i wytrwałość o 1 stopień. Tak samo obniżamy ocenę po każdorazowym opuszczeniu stogu/nory przez psa. W sytuacji, gdy po zakończeniu pracy psa drapieżnik pozostaje dalej w norze/stogu, do pracy przystępuje pies z kolejnym numerem.

Przewodnik ma prawo odmówić pracy na konkretnym stogu/ norze. Wtedy przechodzi na koniec kolejki psów do oceny. Jego miejsce zajmuje pies z kolejnym numerem startowym.

§ 7

Konkurencje:

1. Ocena odwagi

- Ocenę 4 otrzymuje pies, który w czasie do 30 minut, ale nie krótszym niż 3 minuty, chyba że doszło do udowodnionego pełnego kontaktu, swoją pracą umożliwił pozyskanie drapieżnika bądź ukazanie się go na zewnątrz.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, który w czasie 30 minut pracy powodował przemieszczanie się drapieżnika w norze/stogu, jednak nie zakończył pracy skutecznie, wypędzeniem lub w inny sposób.
- Ocenę 2 otrzymuje pies, który osaczył drapieżnika i oszczekując go, nie spowodował jego przemieszczenia w sytuacji gdy drapieżnik miał możliwość przemieszczenia się.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, który oszczekiwał drapieżnika, opuszczał norę/stóg, robił długie przerwy w pracy.
- Ocenę 0 otrzymuje pies, który nie wykazał chęci oszczekiwania, bojaźliwie zachowywał się w kontakcie z drapieżnikiem.

2. Ocena wytrwałości. Pracy psa poza norą/stogiem nie traktuje się jako przerwania pracy.

- Ocenę 4 otrzymuje pies, który pracował bez przerwy w czasie 30 minut.
W przypadku, gdy pies otrzymał ocenę 4 za odwagę, obligatoryjnie otrzymuje ocenę 4 za wytrwałość.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, który w czasie 30 minut pracy jeden raz ją przerwał.
- Ocenę 2 otrzymuje pies, który dwukrotnie przerwał pracę w czasie 30 minut.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, który kilkakrotnie przerwał pracę, jednak w 30. minucie pracy znajdował się w norze/stogu lub przemieszczał się na zewnątrz nory/stogu.

- Ocenę 0 otrzymuje pies, który w czasie 30 minut znajdował się poza norą/stogiem lub nie pracował na stogu/norze.

3. Ocena głosu

- Ocenę 4 otrzymuje pies z oceną 4 za odwagę.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, którego oszczek jest słyszalny przez 10 minut czasu pracy.
- Ocenę 2 otrzymuje pies, którego oszczek jest słyszalny przez 5 minut pracy.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, którego oszczek jest słyszalny przez poniżej 5 minut pracy.
- Ocenę 0 otrzymuje pies, którego oszczek nie jest słyszalny.

b) Ocena pracy psów podczas polowania zbiorowego – w ramach konkursu jamników wszechstronnych.

§1

Ocenię w naturalnych warunkach, w trakcie polowania mogą być poddane psy z grupy FCI IV jamniki standardowe oraz jamniki miniaturowe.

§2

Oceny dokonuje zespół sędziowski zgodnie z § 26 „Postanowień ogólnych”, ze szczególnym uwzględnieniem stosunku liczby sędziów i asystentów do liczby startujących psów. Zespół sędziowski powinien być zdolny do zaobserwowania możliwie największej liczby zachowań startujących psów oraz ich przewodników. Podczas oceny w trakcie pędzenia na każdego psa powinien przypadać jeden sędzia.

Sędziowie winni oceniać psy wewnątrz pędzonego miotu, podążając za pracą psów. Ocena z linii myśliwych może być brana pod uwagę jako dopełnienie oceny i w przypadku wyjaśniania spornych sytuacji. Dokonać jej może wyłącznie sędzia na podstawie własnej obserwacji bądź posiłkując się informacjami asystenta.

§3

Psy muszą być wyraźnie oznakowane różnymi kolorami.

§4

Pracę psów ocenia się co najmniej w dwóch miotach danego dnia. Numery miotów zostają przyporządkowane w drodze losowania. Zespół sędziowski może dokonać oceny wyłącznie na podstawie zaobserwowanej pracy psa. Sędziowie mogą wspomagać się urządzeniami lokalizującymi psy, ale może to być tylko forma dopełnienia oceny lub działanie w przypadku wyjaśniania niejasnych/spornych sytuacji. O zakończeniu pracy decyduje zespół sędziowski. Zespół sędziowski opisuje pracę psów w pomocniczej karcie oceny psa w miocie, której wzór stanowi załącznik do regulaminu.

§5

W jednym miocie może pracować maksymalnie sześć psów, by zapewnić możliwość rzetelnej oceny ich pracy. Pies może uzyskać dyplom za pracę na zwierzynie; dzik, jelen, daniel,

sarna, muflon, drapieżnik. Do oceny w ramach konkursu jamników wszechstronnych zostaje zaliczona ocena wyłącznie z pracy na dziku, jeleniu bądź drapieżniku.

Objaśnienia i wskazówki do oceny

1. Wiatr i sposób szukania (szerokość, głębokość, szybkość chodów)

W ocenie uwzględnia się chęć do podjęcia natychmiastowej pracy, szerokość i głębokość przeszukiwania miotu. Przy ocenie należy uwzględnić obecność zwierzyny w miocie.

- Ocenę 4 otrzymuje tylko pies, który samodzielnie znalazł zwierzynę i pracował w miocie bez konieczności słownego zachęcania. Nie uznaje się za błąd sytuacji, w której pies znajduje zwierzynę poza pędzonym miotem, lecz w bliskiej jego odległości.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, który pracuje w miocie, ale jego powroty do przewodnika są częste. Dołącza się do pracy innego psa, który wcześniej odnalazł zwierzynę.
- Ocenę 2 otrzymuje pies, który większość czasu przebywa w pobliżu przewodnika lub reszty naganki oraz pies, który przeszukuje miot wyłącznie w zasięgu wzroku.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, który niemal cały czas przebywa w pobliżu przewodnika lub naganki i jedynie dołącza do pracujących w miocie psów.
- Ocenę 0 otrzymuje pies, który nie podejmuje pracy.

Nakierowywanie psa poprzez wskazywanie ręką kierunku szukania ani krótkie sygnały dźwiękowe

w celu nawiązania kontaktu z psem, nie powodują obniżenia oceny.

2. Odwaga i ciętość, prawidłowość, zręczność, wytrwałość

W tej konkurencji istotna jest faktyczna zręczność psa podczas pracy. Pies ma swoją dynamiczną

i nieustępliwą pracę wypchnąć zwierzynę z miotu.

Pies ma być wytrwały i nieustępliwy, pracować bezpiecznie, unikać kontuzji na skutek bezpośredniego ataku zwierzyny.

- Ocenę 4 otrzymuje pies, który skutecznie wypycha zwierzynę z miotu. Nie jest błędem gonienie zwierzyny poza miotem, o ile gonitwa nie przedłuży się, dezorganizując prowadzenie polowania.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, który ma trudność z ruszeniem zwierzyny, goni ją tylko przez krótki czas, szczekając i goniąc wyłącznie na oko.
- Ocenę 2 otrzymuje pies dołączający do psów, które wcześniej znalazły zwierzynę. Może ją również dostać pies pracujący w sposób narażający go na zranienie. Oceny wyższej niż 2 nie może otrzymać pies, który nie współpracuje z innymi psami podczas gonitwy za zwierzyną, oraz który oszczekuje zwierzynę, ale nie jest w stanie jej ruszyć.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, jeśli dołączył do psów, które wcześniej znalazły zwierzynę, ale poza oszczekiwaniem z dalszej odległości nie bierze czynnego udziału w próbie

jej wypędzenia. Może ją również dostać pies pracujący w sposób narażający go na zranienie przez zwierzynę.

- Ocenę 0 otrzymuje pies, który nie wykazuje chęci do pracy.

Przy ocenie odwagi, ciętości, prawidłowości, zręczności i wytrwałości w atakowaniu zwierzyny należy brać pod uwagę cechy charakterystyczne dla rasy.

3. Głos (częstotliwość i donośność) i głoszenie uchodzącej zwierzyny

W tej konkurencji istotna jest częstotliwość i donośność głosu psa. Ważne jest, by promować psy używające głosu intensywnie podczas pracy na zwierzynie, unikające głoszenia na zimnym tropie. Szczekanie nie jest błędem, o ile kończy się niedługo po podjęciu pracy w miocie. Błędem jest uporczywe szczekanie wprowadzające w błąd uczestników polowania i inne psy (łganie).

- Ocenę 4 otrzymuje pies oszczekujący zwierzynę donośnie, z dużą częstotliwością, z krótkimi przerwami. Nie uznaje się za błąd szczekania po gorącym tropie, które w krótkim czasie doprowadza psa do miejsca zalegania zwierzyny.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, który podczas osaczania zwierzyny oszczekuje ją mniej donośnie lub z nieco dłuższymi przerwami, a w gonie odzywa się z dużymi przerwami.
- Ocenę 2 otrzymuje pies oszczekujący zwierzynę z dłuższymi pauzami, którego słychać niedostatecznie.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, który oszczekuje zwierzynę pojedynczymi szczeknięciami i z długimi pauzami.
- Ocenę 0 otrzymuje pies pracujący milczkiem lub szczekający sporadycznie.

Oceniając głos (częstotliwość i donośność) i głoszenie uchodzącej zwierzyny, należy mieć na uwadze specyfikę rasy.

4. Posłuszeństwo

W trakcie polowania ocenia się to, jak pies reaguje na polecenia przewodnika. Po dalszym gonie pies powinien samodzielnie powrócić do przewodnika w czasie pozwalającym na pracę psa w kolejnym miocie.

- Ocenę 4 otrzymuje pies, który poprawnie zachowuje się w trakcie odprawy, reaguje na komendy przewodnika, prawidłowo chodzi na smyczy, nie wykazuje agresji w stosunku do innych psów i ludzi, nie atakuje zwierząt gospodarskich, a po zakończonym pędzeniu wraca do przewodnika w czasie pozwalającym na pracę psa w następnym miocie.
- Ocenę 3 otrzymuje pies, który poprawnie zachowuje się w trakcie odprawy, prawidłowo chodzi na smyczy, poprawnie reaguje na komendy przewodnika, nie wykazuje agresji w stosunku do innych psów i ludzi, nie atakuje zwierząt gospodarskich, a po zakończonym pędzeniu wraca do przewodnika w czasie, który zmusza prowadzącego polowanie na zaczekanie z kolejnym miotem do 10 minut.

Ocenę 2 otrzymuje pies, który w trakcie odprawy lub polowania wykazuje agresję werbalną (szczekanie, straszenie stosowaniem się czy zmianą mimiki itp. bez agresji fizycznej) w stosunku do innych psów czy ludzi, ale dający się opanować przewodnikowi, prawidłowo chodzi na smyczy, a na komendy przewodnika reaguje z oporem.

- Ocenę 2 może otrzymać pies, który nie atakuje zwierząt gospodarskich, a po zakończonym pędzeniu wraca do przewodnika w czasie, który zmusza prowadzącego polowanie na zaczekanie z kolejnym miotem do 20 minut.
- Ocenę 1 otrzymuje pies, który w trakcie odprawy czy polowania wykazuje dającą się opanować przewodnikowi agresję werbalną w stosunku do innych psów czy ludzi. Pies, który notorycznie ciągnie na smyczy i wymaga uporczywego powtarzania komend.
Ocenę 1 otrzymuje pies, który po zakończonym pędzeniu wraca do przewodnika w czasie nie dłuższym niż 30 minut.
- Ocenę 0 otrzymuje pies niereagujący na polecenia przewodnika, pies gubiący się w trakcie polowania lub niewracający w czasie dłuższym niż 30 minut. Dostaje ją również pies pracujący poza miotem lub atakujący zwierzęta gospodarskie.

Psy agresywne w stosunku do ludzi podlegają dyskwalifikacji.

Maksymalna liczba punktów do zdobycia wynosi 100.

c) Konkurs pracy tropowców po sztucznym tropie w ramach konkursu jamników wszechstronnych.

§ 1

Konkursy pracy tropowców mogą być przeprowadzone na tropie leżącym minimum dwie godziny, a nie dłużej niż sześć godzin.

§ 2

W konkursach pracy tropowców mogą brać udział psy ras myśliwskich z grup IV FCI – jamniki standardowe i miniaturowe. W dniu imprezy psy muszą mieć ukończone dziewięć miesięcy życia.

§ 3

Psy pracują pojedynczo w kolejności wylosowanych numerów startowych. Czas pracy po tropie wynosi maksymalnie 30 minut.

Przekroczenie limitu czasu skutkuje oceną 0 za pracę po ścieżce tropowej. Dokładny czas rozpoczęcia i zakończenia pracy na tropie sędzia wpisuje do karty ocen.

§ 4

Konkursy przeprowadza się wyłącznie na ścieżkach wytyczonych po „czarnej stopie”. Jeśli już po wytyczeniu ścieżki tropowej wystąpią opady śniegu, dopuszcza się przeprowadzenie

oceny, o ile grubość pokrywy śnieżnej nie uniemożliwia skutecznej pracy tropowej.

§ 5

Pracę psów ocenia się w niżej podanych konkurencjach z ustalonymi, niezmiennymi współczynnikami. Psom wyróżnionym komisja sędziowska przyznaje dyplomy I, II i III stopnia w zależności od uzyskanych ocen i sumy punktów, których limity zawiera tabela. Otrzymanie oceny 0 w jakiegokolwiek konkurencji uniemożliwia przyznanie dyplomu, ale nie wyklucza z dalszego udziału w konkursie.

§ 6

Psy nieposiadające dyplomu z prób, konkursów lub innej oceny, podczas której sprawdzono ich reakcję na strzał, podlegają takiemu testowi przed przystąpieniem do pracy w konkursie. Psy wyraźnie lękliwie reagujące na strzał nie są dopuszczone do konkursu.

§ 7

Przewodnik może wycofać psa z konkursu tylko przed rozpoczęciem poszczególnych konkurencji. Wycofanie psa z konkursu po rozpoczęciu konkurencji możliwe jest tylko w wypadku kontuzji psa lub przewodnika.

Objaśnienia i wskazówki do oceny

1. Zakładanie ścieżki tropowej

Do założenia sztucznego tropu używa się nie więcej niż 0,25 litra farby jelenia, dzika, sarny, daniela lub muflona. W przypadku niemożności uzyskania przez organizatorów farby ww. zwierzyny można użyć krwi bydłowej, świńskiej lub owczej, którą przed użyciem należy „uszlachetnić” przez zanurzenie w niej na 24 godziny narogów świeżo ubitej sztuki jelenia, dzika, sarny, daniela lub muflona.

W zależności od rodzaju farby należy również użyć odpowiadających jej badyli jelenia, daniela, muflona lub biegów dzika, przymocowanych do butów tropowych. Używane do zakładania sztucznego tropu badyle lub biegi mogą być świeże lub mrożone, pod warunkiem że przed użyciem zostaną w pełni odmrożone.

Materiały użyte do kładzenia jednej ścieżki tropowej, oznaczenia zestrzału i łoża, tzn. badyle lub biegi, fragmenty sukni, sierści i tusza na końcu ścieżki muszą pochodzić od jednej i tej samej sztuki. Za pomocą tych samych badyli/biegów wolno kłaść tylko trzy tropy. Z jednej sztuki zwierzyny można więc założyć sześć ścieżek tropowych, używając jednej pary (kończyna przednia i tylna) do założenia trzech ścieżek.

Osoba zakładająca ścieżkę tropową musi być obca dla psa.

Długość ścieżek tropowych w przypadku konkursów rangi regionalnej i krajowej wynosi około 500 metrów. Trop rozpoczyna się oznaczonym złomem kierunkowym, tzw. zestrzałem. Do zakładania ścieżki tropowej używa się butów tropowych z przymocowanymi

do nich badyłami lub biegami. Zakładający trop zostawia cztery markery, kładąc je na ścieżce tropowej od zestrzału do drugiego łoża.

Minimalna odległość między kolejnymi markerami wynosi 80 kroków.

Marker jest wykonany z drewna o średnicy 5 centymetrów, nakropiony farbą, opisany numerem ścieżki oraz kolejnymi numerami od 1 do 4.

Ścieżka tropowa na swoim przebiegu zawiera minimum dwa załamania rozpoczynające się przy sztucznych „łożach”. Łoża wykonuje się, odsłaniając ściółkę do mineralnej ziemi na powierzchni około 0,25 m² i intensywnie je „nadeptując” butami tropowymi, nakrapiając nieco bardziej obficie farbą oraz wykładając w łożu ścinkę z sierści zwierzyny znajdującej się na końcu tropu. Pierwsze łoże lokalizuje się w odległości około 200 metrów od zestrzału, a drugie w odległości około 100 metrów od miejsca, w którym pozostawiono tuszę poszukiwanej zwierzyny. Trop na swym przebiegu musi mieć co najmniej dwa załamania pod kątem rozwartym lub prostym. Od drugiego łoża zakłada się załamanie pod kątem rozwartym (prawo- lub lewoskrętne), prowadzące do tuszy zwierzyny.

Na końcu ścieżki kładzie się tuszę zwierzyny, której farby i badyli/biegów użyliśmy do zakładania tropu. Zwierzyna powinna być wypatroszona, a służące do tego rozcięcia zaszyte. W wyjątkowych sytuacjach, w szczególności związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych i z bioasekuracją, dopuszcza się możliwość wyłożenia na końcu ścieżki świeżej lub rozmrożonej skóry. Powinna ona być „spreparowana” w ten sposób, żeby przypominała kształtem tuszę zwierzyny i posiadać głowę/łeb.

Organizatorzy konkursu przygotowują dla sędziów graficzny przebieg poszczególnych ścieżek tropowych oraz miejsca założenia „zestrzału”. Zakładający ścieżkę nanosi na przygotowanej w rejonie „zestrzału” tabliczce/kartce numer ścieżki oraz dzień i godzinę jej założenia.

Tabliczka/kartka winna być opatrzona podpisem osoby zakładającej trop. Oznaczony numerem winien być również koniec ścieżki tropowej.

Oznakowanie ścieżki powinno być widoczne dla przewodnika psa na jej początkowym odcinku, na długości około 50 metrów. Na jej dalszym przebiegu czytelne oznakowanie powinno być widoczne wyłącznie dla komisji sędziowskiej. Odstępy pomiędzy poszczególnymi ścieżkami tropowymi na starcie, jak i na całym ich przebiegu nie mogą być mniejsze niż 100 kroków.

2. Praca na otoku

Przy losowaniu numerów startowych przewodnik musi zadeklarować, czy jego pies będzie pracować jako oszczekiwacz, oznajmiacz, czy też do końca będzie pracować na otoku. Otok musi mieć minimum sześć metrów długości. Przewodnicy oznajmiaczy powiadamiają komisję sędziowską o sposobie oznajmiania znalezionej zwierzyny.

Przenoszący zwierzynę pomocnicy po położeniu jej na końcu ścieżki tropowej oddalają się i ukrywają tak, by nie mógł ich zauważyć ani zwęszyć pracujący pies. Po ukończeniu pracy psa zwierzyna zostaje przewieziona lub przeniesiona na kolejną ścieżkę. Niedopuszczalne jest ciągnięcie tuszy na kolejne ścieżki.

Po podłożeniu na zestrzał pies powinien podjąć trop i pracując spokojnie dolnym lub półgórnym wiatrem, wypracować go do samego końca. Pies powinien trzymać się tropu i wypracować wszystkie jego załamania. Pies może wskazywać przewodnikowi inne krzyżujące się z właściwą ścieżką tropy. Jeżeli podąży nimi, a następnie sam się skoryguje, to nie należy uznawać tego za błąd. Wypracowywania tropu pod wiatr obok tropu, jak również skracania krótkich załamań także nie należy zaliczać do błędów. Samodzielne poprawki są dopuszczalne i nie powodują obniżenia oceny. Po dojściu psa do łoża fakt ten winien być zgłoszony sędziemu przez przewodnika. Nieodnalezienie i niewskazanie ani jednego łoża powoduje obniżenie oceny o 1 stopień.

W przypadku oddalenia się psa od tropu tak daleko, że według sędziów nie jest on w stanie sam naprawić błędu, albo jeżeli zostanie naruszona sąsiednia ścieżka tropowa, pies może, po odwołaniu go przez przewodnika na polecenie sędziów być jeszcze trzykrotnie naprowadzony na trop. Każde nowe naprowadzenie obniża jednak ocenę o 1 stopień.

Przewodnikowi nie wolno oglądać się na znaki wytyczające trasę pod rygorem obniżenia oceny o 1 stopień przy każdym zwróceniu uwagi przez sędziego.

Sędzia winien znajdować się w takiej odległości od przewodnika i psa, żeby w żaden sposób nie przeszkadzał w pracy. Sędzia podczas ścieżki tropowej nie udziela żadnych wskazówek ani nie wymienia uwag z przewodnikiem. Ma za zadanie wyłącznie obserwować pracę psa i przewodnika, nie ingerując w jego tempo, komendy czy sposób trzymania otoku. Sędzia ingeruje w pracę psa wyłącznie w przypadku zejścia z tropu bądź wejścia na sąsiednią ścieżkę tropową.

Na karcie pracy sędzia wpisuje godzinę rozpoczęcia oraz zakończenia pracy po tropie.

3. Oznajmianie lub oszczekiwanie znalezionej zwierzyny

Po dojściu przewodnika do drugiego łoża z psem zgłoszonym jako oszczekiwacz lub oznajmiacz spuszcza się go z otoku, umożliwiając swobodne dojście do martwego zwierza. Przewodnik wraz z zespołem sędziowskim nie może być widoczny dla psa z miejsca, w którym pozostawiono tuszę.

Oszczekiwacz

Powinien w czasie pięciu minut dojść do wyłożonej zwierzyny i pozostać w jej bezpośrednim sąsiedztwie, oszczekując ją aż do nadejścia przewodnika.

Jeden z sędziów ma za zadanie obserwować zachowanie psa przy tuszy z miejsca, które gwarantuje, że nie zakłóci pracy psa.

Pies, który przez pięć minut oszczekuje wyłożoną zwierzynę donośnym głosem, z pasją i bez dłuższych przerw, otrzymuje w tej konkurencji ocenę 4. Oszczekiwanie ciche, bez pasji, z przerwami, powoduje obniżenie oceny o 1–2 stopnie.

Po upływie pięciu minut od usłyszenia szczekania przewodnik wraz z zespołem sędziowskim, rusza w kierunku psa. Jeżeli pies po upływie 5 minut od puszczenia z otoku nie rozpocznie szczekania, może być odwołany przez przewodnika i dokończyć konkurencję od drugiego łoża, pracując na otoku. W takim przypadku nie zalicza się konkurencji dodatkowej „oszczekiwanie”, a w przypadku dojścia na otoku do zwierzyny obniża mu się ocenę o 1 stopień w konkurencji „praca na otoku”.

Oznajmiacz

Pies po dojściu do zwierzyny powinien powrócić do czekającego przy drugim łożu przewodnika w czasie nie dłuższym niż 10 minut i po oznajmieniu jej odnalezienia w charakterystyczny dla niego sposób, określony uprzednio sędziom, doprowadzić go do niej.

Jeden z sędziów ma za zadanie obserwować zachowanie psa przy tuszy z miejsca, które gwarantuje, że nie zakłóci pracy psa. Po powrocie psa przewodnik ma za zadanie określić sędziemu, czy pies był przy zwierzynie, a fakt ten jest weryfikowany u sędziego obserwującego koniec ścieżki dopiero po zakończonej pracy.

Jeżeli pies za pierwszym razem nie wykona pracy oznajmiacza, można po odwołaniu posłać go od drugiego łoża jeszcze raz, obniżając przy tym ocenę za oznajmianie o 1 stopień. Jeżeli pies nie wykona pracy oznajmiacza po raz drugi, należy go wziąć na otok i pozwolić mu dojść do niej. Pies taki nie otrzymuje dodatkowych punktów za oznajmianie, a ponadto obniża mu się ocenę o 1 stopień w konkurencji „praca na otoku”.

4. Zachowanie się przy martwej zwierzynie

W przypadku oznajmiaczy i oszczekiwaczy niniejsza konkurencja oceniana jest podczas konkurencji dodatkowych, kiedy pies puszczaany jest luzem od drugiego łoża. W przypadku ich niezaliczenia i podjęcia próby dojścia na otoku ocenia się psa wg niniejszych wskazówek. Przewodnik po dojściu do miejsca odległego o 20 metrów od końca ścieżki, oznaczonego widocznym znakiem, na polecenie sędziego zwalnia psa z otoku, umożliwiając mu samodzielne dojście do martwej zwierzyny, a sędziemu obserwację zachowania psa przy martwej zwierzynie. Przewodnik pozostaje w miejscu i po puszczeniu luzem nie wydaje psu żadnych dodatkowych komend. Jeżeli pies do dwóch minut od wypuszczenia nie dojdzie do zwierzyny, otrzymuje 0 w konkurencji „praca na otoku” po ścieżce tropowej. Pozostawiony luzem pies powinien wykazywać zainteresowanie martwą sztuką. Psy o dużej pasji mogą zwierzynę gryźć, szarpać, oblizywać ranę postrzałową. Jeżeli pies boi się zwierzyny (obchodzi ją z daleka lub z uporem wraca do przewodnika) i nie chce podejść do zwierzyny, nie może uzyskać oceny wyższej niż 1. Powrót do przewodnika celem oznajmiania znalezienia zwierzyny nie stanowi błędu. Pies nie powinien narzynać czy próbować zakopywać zwierzyny (grabarze). Z narzynaniem mamy do czynienia, jeżeli pies próbuje nagryzać tuszę zębami trzonowymi. Psom, które narzynają zwierzynę lub usiłują ją zakopać, obniża się ocenę o 1 punkt. Pies, który po krótkim obwąchaniu martwej zwierzyny

dalej się nią nie interesuje, nie może otrzymać oceny wyższej niż 2. Ocenę 4 otrzymuje pies, który wykazuje wyraźne zainteresowanie martwą sztuką oraz radość z odnalezienia postrzałka.

Oszczekiwanie martwej sztuki stanowi atut, ale nie jest wymagane.

Po skutecznym zakończeniu pracy na ścieżce tropowej sędzia wręcza przewodnikowi dwa złomy, jeden dla niego, drugi dla psa.

5. Odłożenie psa

Psa można odłożyć:

- a. uwiązanego na otoku,
- b. luzem.

Przed rozpoczęciem konkurencji przewodnik deklaruje, czy pies będzie odłożony luzem, czy na uwięzi.

- a. Przewodnik po odłożeniu oddala się na wskazane przez sędziego miejsce i pozostaje niewidoczny dla odłożonego psa. Po dwóch minutach na polecenie sędziego przewodnik lub inna uprawniona osoba oddaje z broni myśliwskiej jeden strzał, po kolejnych dwóch minutach drugi. Minutę po drugim strzale przewodnik na polecenie sędziego wraca do psa. Pies uwiązany na otoku długości od 1,5 do 2 metrów winien zostać odłożony w pozycji „siad” lub „waruj”. Zezwala się na pozostawienie mu koca, torby lub innej rzeczy stanowiącej własność przewodnika.

Ocenę 4 otrzymuje pies, który przez cały czas odłożenia pozostaje w tym samym miejscu, nie reagując nerwowo na strzał. Zmiana pozycji z „waruj” na „siad” lub odwrotnie, jak również wstanie z miejsca nie powodują obniżenia oceny. Obniża się odpowiednio ocenę psu, który z miejsca odłożenia oddali się na długość uwiązanego otoku lub zacznie szczekać. Pies, który szarpie się lub szczeka na uwięzi, nie może otrzymać oceny wyższej niż 0.

- b. Przewodnik po odłożeniu oddala się na wskazane przez sędziego miejsce i pozostaje niewidoczny dla odłożonego psa. Po dwóch minutach na polecenie sędziego przewodnik lub inna uprawniona osoba oddaje jeden strzał, po kolejnych dwóch minutach drugi. Minutę po drugim strzale przewodnik na polecenie sędziego wraca do psa. Pies odłożony luzem nie może być pozostawiony z otokiem przypiętym do obroży. Pies winien zostać odłożony w pozycji „siad” lub „waruj”. Zezwala się na pozostawienie mu koca, torby lub innej rzeczy stanowiącej własność przewodnika.

Ocenę 4 otrzymuje pies, który przez cały czas odłożenia pozostaje w tym samym miejscu, nie reagując nerwowo na strzał. Zmiana pozycji z „waruj” na „siad” lub odwrotnie, jak również wstanie z miejsca nie powodują obniżenia oceny. Obniża się odpowiednio ocenę psu, który oddali się z miejsca odłożenia na odległość ponad pięciu metrów lub zacznie szczekać. Pies, który samowolnie opuści miejsce odłożenia na odległość powyżej pięciu metrów, nie może w tej konkurencji otrzymać oceny wyższej niż 0.

6. Współpraca z przewodnikiem i posłuszeństwo

Współpracę przewodnika z psem ocenia się w trakcie trwania wszystkich konkurencji, biorąc pod uwagę utrzymywanie ciągłego kontaktu z psem, umożliwiające szybkie i sprawne wykonywanie wydawanych poleceń. Należy ocenić również zachowanie przewodnika, jego podejście do psa, umiejętność prowadzenia psa na otoku i luzem. Przewodnik powinien umieć „czytać psa” i reagować na jego błędy. Ważne jest, aby zwrócić uwagę na chęć psa do pracy, zainteresowanie pracą na tropie i wytrwałość w tropieniu. Przewodnik powinien wspierać psa i powinna być rozpoznawalna harmonijna relacja pomiędzy nimi. Psy, które nie wykonują natychmiast otrzymanych od przewodnika komend, powinny mieć obniżoną ocenę w tej konkurencji o 1 do 2 stopni. Natomiast te, które nie dają się wziąć na smycz lub uciekają od przewodnika, nie wracając do niego w ciągu pięciu minut, otrzymują w tej konkurencji ocenę 0. Ocenę 4 można przyznać, gdy przewodnik i pies stanowią harmonijny zespół tropiący, przewodnik rozpoznaje i głośno komunikuje poszlaki na tropie, umie „czytać” swojego psa i wspierać go odpowiednim słowem poprzez jasne komendy i pochwały. Pies jest posłuszny, chętnie wykonuje wszystkie polecenia, wykazuje wytrwałość i stałą chęć do pracy.

Na trasie ścieżki tropowej przewodnik w ramach konkurencji dodatkowej może zebrać cztery sztuki markerów.

Maksymalna liczba punktów do uzyskania w konkursie pracy tropowców po sztucznym tropie w ramach konkursu jamników wszechstronnych wynosi 232.

Maksymalna liczba punktów w ocenie norowców w naturalnych warunkach wynosi 100.

Maksymalna liczba punktów w ocenie pracy psów podczas polowania zbiorowego w ramach konkursu jamników wszechstronnych wynosi 100.

Maksymalna liczba punktów bez konkurencji dodatkowych w konkursie pracy tropowców po sztucznym tropie w ramach konkursu jamników wszechstronnych wynosi 372.

Karta oceny
Konkurs pracy norowców w naturalnych warunkach

w ..... dnia .....

Nazwa psa z przydomkiem .....

Data urodzenia ....., rasa ....., płęć .....

PKR ..... Nr rejestracyjny..... Nr tatuazu/ chip .....

Ojciec ..... PKR .....

Matka ..... PKR .....

Właściciel .....

Hodowca.....

Przewodnik .....

L.p.	Konkurencja	Współczynnik	Limity punktów do dyplomów			Ocena	Suma punktów
			75	65	55		
			Dyplom				
			I°	II°	III°		
Minimalne oceny do dyplomów							
1	Odwaga	12	3	2	2		
2	Wytrwałość	10	3	2	1		
3	Głos	3	3	2	1		
Razem							

Komisja przyznała dyplom ..... stopnia

Certyfikat psa ułożonego do polowania otrzymuje pies, który uzyskały w konkursie pracy norowców w naturalnych warunkach ocenę minimum 1 ze wszystkich konkurencji.

Certyfikat psa ułożonego do polowania: tak   nie

w specjalności:.....

Sędzia Główny

Czytelne podpisy Sędziów dokonujących oceny

.....

.....

m.p.

.....

.....

Karta oceny

Konkurs pracy psów podczas polowania zbiorowego w ramach konkursu jamników wszechstronnych

w ..... dnia .....

Nazwa psa z przydomkiem .....

Data urodzenia ....., rasa ....., płć .....

PKR ..... Nr rejestracyjny..... Nr tatuażu/ chip .....

Ojciec ..... PKR .....

Matka ..... PKR .....

Właściciel .....

Hodowca .....

Przewodnik .....

L.p.	Konkurencja	Współczynnik	Limity punktów do dyplomów			Ocena	Suma punktów
			80	70	60		
			Dyplom				
			I°	II°	III°		
			Minimalne oceny do dyplomów				
1	Wiatr, sposób szukania	10	3	2	2		
2	Szczekliwość głós	6	3	2	1		
3	Odwaga, ciętość wytrwałość	6	3	2	2		
4	Współpraca przewodnika z psem i posłuszeństwo	3	3	2	1		
						Razem	

Komisja przyznała dyplom ..... stopnia

Certyfikat psa ułożonego do polowania otrzymuje pies, który uzyskały w konkursie pracy psów podczas polowania zbiorowego w ramach konkursu jamników wszechstronnych - minimum dyplom II°.

Certyfikat psa ułożonego do polowania: tak   nie

w specjalności:.....

Sędzia Główny

Czytelne podpisy Sędziów dokonujących oceny

.....

.....

m.p.

.....

.....

.....

Karta oceny
Konkurs pracy tropowców na sztucznym tropie – w ramach konkursu jamników wszechstronnych

w ..... dnia .....

Nazwa psa z przydomkiem .....

Data urodzenia ....., rasa ....., płęć .....

PKR ..... Nr rejestracyjny..... Nr tatuażu/ chip .....

Ojciec ..... PKR .....

Matka ..... PKR .....

Właściciel .....

Hodowca .....

Przewodnik .....

L.p.	Konkurencja	Współczynnik	Limity punktów do dyplomów			Ocena	Suma punktów
			80	70	60		
			Dyplom				
			I°	II°	III°		
			Minimalne oceny do dyplomów				
1	Odłożenie psa:						
	a) luzem	5	3	2	1		
	b) na uwięzi	3	3	2	2		
2	Praca na otoku na ścieżce tropowej	30	3	2	2		
3	Współpraca przewodnika z psem i posłuszeństwo	5	3	2	1		
4	Zachowanie przy martwej zwierzynie	3	3	2	1		
5	Dodatkowo:						
	a) oszczekiwanie	5					
	b) oznajmianie	5					
6	Ocena za odnalezione markery (max 4)	10					
Razem							

Komisja przyznała dyplom ..... stopnia, lokatę .....

Certyfikat psa ułożonego do polowania, otrzymuje pies, który uzyskały w konkursie pracy tropowców na sztucznym tropie w ramach konkursu jamników wszechstronnych - minimum dyplom II°.

Certyfikat psa ułożonego do polowania: tak   nie

w specjalności:.....

Sędzia Główny

Czytelne podpisy Sędziów dokonujących oceny

.....

.....

m.p.

.....

.....

.....

Karta oceny
Konkurs pracy jamników wszechstronnych

w ..... dnia .....

Nazwa psa z przydomkiem .....

Data urodzenia ....., rasa ....., płć .....

PKR ..... Nr rejestracyjny..... Nr tatuażu/ chip .....

Ojciec ..... PKR .....

Matka ..... PKR .....

Właściciel .....

Hodowca .....

Przewodnik .....

L.p.	Konkurencja	Współczynnik	Limity punktów do dyplomów			Ocena	Suma punktów
			297	260	223		
			Dyplom				
			I°	II°	III°		
			Minimalne oceny do dyplomów				
Ocena norowców w naturalnych warunkach							
1	Odwaga	12	3	2	2		
2	Wytrwałość	10	3	2	1		
3	Głos	3	3	2	1		
Razem							
Oceny pracy psów podczas polowania zbiorowego w ramach konkursu jamników wszechstronnych							
1	Wiatr, sposób szukania	10	3	2	2		
2	Szczekliwość głoś	6	3	2	1		
3	Odwaga, ciętość wytrwałość	6	3	2	2		
4	Współpraca przewodnika z psem i posłuszeństwo	3	3	2	1		
Razem							
Konkurs pracy tropowców po sztucznym tropie – w ramach konkursu jamników wszechstronnych							
1	Odłożenie psa:						
	a) luzem	5	3	2	1		
	b) na uwięzi	3	3	2	2		
2	Praca na otoku na ścieżce tropowej	30	3	2	2		
3	Współpraca przewodnika z psem i posłuszeństwo	5	3	2	1		
4	Zachowanie przy martwej zwierzynie	3	3	2	1		
5	Dodatkowo:						
	a) oszczekiwanie	5					
	b) oznajmianie	5					
6	Ocena za odnalezione markery (max 4)	10					
Razem							
Suma razem							

Komisja przyznała dyplom ..... stopnia, lokatę .....

Certyfikat psa ułożonego do polowania:

- a) jamnika wszechstronnego – otrzymuje pies, który ukończył konkurs jamników wszechstronnych z minimum dyplomem III°,
- b) norowca – otrzymuje pies, który zaliczył część konkursową Ocena pracy norowców w naturalnych warunkach z oceną minimum 1 ze wszystkich konkurencji,
- c) tropowca – otrzymuje pies, który zaliczył część konkursową Konkurs pracy tropowców na sztucznym tropie w ramach konkursu jamników wszechstronnych z minimum dyplomem II°,
- d) psa pracującego w miocie – otrzymuje pies, który zaliczył część konkursową Ocena pracy psów podczas polowania zbiorowego w ramach konkursu jamników wszechstronnych z minimum dyplomem II°.

Certyfikat psa ułożonego do polowania: tak   nie

w specjalności .....

Sędzia Główny

Czytelne podpisy Sędziów dokonujących oceny

.....

.....

m.p.

.....

.....

.....